

Ewa Bujwid-Kurek

Państwa pojugosłowiańskie – partnerstwo w zawiązywaniu „tematycznej” współpracy regionalnej

Abstrakt

Za główny cel badawczy przyjęto ustalenie czy państwa, które powstały w wyniku dekompozycji federacji jugosłowiańskiej, w pierwszym okresie po „usamodzielnieniu się”, były zainteresowane zawiązywaniem współpracy w ramach wspólnych regionalnych przedsięwzięć. Nadto, które z nich wykazały największą aktywność w tym zakresie, a które w stopniu najmniejszym. W związku z tym wzięto pod uwagę „tematyczne” formy współpracy regionalnej w zakresie rozwoju gospodarczego i społecznego, energetyki i infrastruktury, bezpieczeństwa, sądownictwa i spraw wewnętrznych oraz budowania zasobów ludzkich. Jak wynika z przeprowadzonej analizy największym zainteresowaniem cieszyło się partnerstwo na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego, w których wzięte pod uwagę państwa niemal w równej mierze wykazały wzmożoną aktywność, za wyjątkiem Słowenii, która – jak wynika z przeprowadzonej analizy – w stopniu jak najmniejszym była zainteresowana wchodzeniem w tego typu alianse. Podjęty temat jest zbyt mało omówiony, szczególnie w polskiej literaturze przedmiotu poświęconej państwom pojugosłowiańskim, stąd też – w mojej opinii – niewątpliwie potrzebna jest pogłębiona refleksja politologiczna w tym zakresie, namysł nad tymi kwestiami posiada walor poznawczy zarówno dla dyscypliny nauki o polityce i administracji jak też nauk o bezpieczeństwie.

Artykuł powstał w głównej mierze przy wykorzystaniu metody badawczej właściwej dla dyscypliny nauki o polityce i administracji – metody studium przypadku.

Słowa kluczowe: państwa pojugosłowiańskie, Europa Południowo-Wschodnia, „tematyczna” współpraca regionalna

Wprowadzenie

Na temat państw poługosłowiańskich, podejmując różnorakie wątki badawcze, napisano już bardzo wiele, jednak tylko niewielu badaczy zwraca uwagę na zainteresowanie sobą wzajemnie tych państw tuż po „wyjściu” ze wspólnoty federacji jugosłowiańskiej. W związku z czym wydaje się słusznym wypełnienie niezagospodarowanej w tym zakresie przestrzeni badawczej. Ciekawą obserwacją jest zatem, czy republiki (podmioty federacji), które wcześniej funkcjonowały we wspólnocie federacyjnej (zważywszy na strukturę państwa), po ogłoszeniu aktu niepodległości były zainteresowane nawiązaniem wzajemnej współpracy w zakresach różnych (czytaj: „tematycznych” formach współpracy). W niniejszych rozważaniach szczególna uwaga nakierowana została na zawiązywane różnego rodzaju „tematyczne” alianse multilateralne przez państwa regionu Europy Południowo-Wschodniej z udziałem państw poługosłowiańskich (Słowenia, Chorwacja, Macedonia¹, Bośnia i Hercegowina, Serbia, Czarnogóra, Kosowo). Artykuł powstał przy wykorzystaniu metody badawczej właściwej dyscyplinie nauki o polityce i administracji: metody studium przypadku.

Ważne zauważenia jest, że współpraca, szczególnie multilateralna, między państwami wpisuje się w uniwersalny trend stosunków międzynarodowych w II połowie XX w.² i niewątpliwie jest swego rodzaju przejawem prowadzenia polityki zagranicznej³ przez państwo w to zaangażowane. Warto też zwrócić uwagę, że zdecydowana większość form współpracy, celem której jest współpraca wielostronna w państwach Europy Południowo-Wschodniej *implicitie* inspirowana była i jest nadal doświadczeniami płynącymi z integracji europejskiej opierającej się na neofunkcjonalistycznej⁴ teorii o współpracy międzynarodowej. Biorąc pod uwagę nas interesujący obszar, obserwowalnymi zjawiskami są te, które wykazują, że państwa chcąc kooperować ze sobą w różnym zakresie, często sięgają zarówno do bardzo bliskiego sobie sąsiedztwa (państwa najbliższe położone siebie, często graniczące ze sobą) jak i do tego nieco dalszego (poziom regionalny, w nas interesującym przypadku będzie to region państw Europy Południowo-Wschodniej). Nierzadko też dzieje się tak, że sięga się do najdalszego sobie „sąsiedztwa” (poziom globalny). Państwa, które poddane zostaną analizie, wpisują się w bliskie

¹ W 2019 r. zmiana nazwy na: Republika Macedonii Północnej.

² D. Lopandić, J. Kronja, *Regionlane inicijative i multilateralna saradnja na Balkanu*, Beograd 2010, s. 17.

³ Wg Joshua S. Goldsteina polityka zagraniczna jest to „strategia rządowa nadająca kierunek działaniom państwa na forum międzynarodowym” patrz: J.S. Goldstein, *International Relations*, New York 2004, s. 95, patrz też: P. Olszewski, *Międzynarodowe stosunki polityczne. Zarys Wykładów*, Warszawa 2010, s. 49.

⁴ Więcej na ten temat patrz: Ch. Pentland, *International Theory and European Integration*, London 1973, s. 100.

i regionalne sąsiedztwo i temu też będzie poświęcony namysł badawczy. Bliskie – bowiem połączone tożsamą proweniencją, zważywszy na genezę samodzielności, zatem będzie to współpraca zawierana pomiędzy państwami wywodzącymi się z federacji jugosłowiańskiej, które w nowej dla nich rzeczywistości politycznej w różnych zakresach wraz z innymi państwami regionu kooperują ze sobą tworząc liczne „tematyczne” formy współpracy. Nadto zwraca też uwagę ich tożsamość regionalna, przynależność do obszaru Europy Południowo-Wschodniej.

Współpraca „tematyczna” z udziałem państw pojugosłowiańskich w zakresie rozwoju ekonomicznego i społecznego

Usamodzielniające się państwa pojugosłowiańskie, od pierwszego momentu, stanęły wobec wyzwań związanych z *image* ustroju państwa, a nade wszystko musiały wykazać się umiejętnościami w zakresie samodzielnego, suwerennego funkcjonowania. Tak więc, niemal od pierwszych chwil „opuszczenia” federacji, poszczególne państwa zaczęły wykazywać zainteresowanie współpracą w ramach „tematycznych” regionalnych inicjatyw i tworzonych grup roboczych. Wśród państw, o których mowa, relatywnie największym zainteresowaniem cieszyły się inicjatywy współpracy w zakresie rozwoju ekonomicznego i społecznego⁵, by tylko przypomnieć np.: Ugovor o investiranju u jugostočnoj Evropu/Investicioni komitet JIE (Investment Compact/SEE Investment Committee – SEEIC)⁶ – Porozumienie w sprawie inwestowania w Europie Południowo-Wschodniej z udziałem Albanii, Bułgarii, Mołdawii, Rumunii oraz szczególnie nas interesujących państw: Bośni i Hercegowiny, Czarnogóry, Chorwacji, Macedonii i Serbii. Porozumienie to zawarte zostało 2 IV 2007 r.⁷, a za główny cel obrano przeprowadzenie reform i monitorowanie inwestycji w regionie.

Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini (Central European Free Trade Agreement – CEFTA 2006) – Centralnoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu – to Porozumienie o wolnym rynku, który ma na celu wzrost wymiany handlowej i konkurencyjność w regionie. Porozumienie to podpisane zostało

⁵ W wyborze regionalnych inicjatyw i współpracy multilateralnej skorzystano z zestawienia tabelarycznego pt.: *Pregled tematskih regionalnih inicijativa i radnih grupa u jugostočnoj Evropi*, [w:] D. Lopandić, J. Kronja, *Regionlane...*, *op.cit.*, s. 295-310, patrz też: *Regional Cooperation Council (RCC) Strategy and Work Programme 2011-2013*, Sarajevo, 17 VI 2010, <https://www.rcc.int/admin/files/docs/reports/RCC-Strategy-and-Work-Programme-2011-13-text.pdf>, (10 VI 2021).

⁶ Por. też: *Informacije o Strategiji razvoja Jugoistočne Evrope do 2020 godine (JIE2020)*, <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/meoi/Documents> (16 VI 2021).

⁷ Porozumienie w tej sprawie zostało podpisane 27 VI 2006 r. w Wiedniu.

19 XII 2006 r.⁸ przez Albanię i Mołdawię, a także Bośnię i Hercegowinę, Chorwację, Czarnogórę, Macedonię, Serbię⁹ i Kosowo.

Forum privrednih komora podpisnica CEFTA 2006 (CEFTA Forum of Chambers of Commerce) – Forum Izb Gospodarczych Sygnatariuszy CEFTA 2006, którego głównym celem było nawiązanie dialogu między izbami gospodarczymi takich państw jak: Albania, Mołdawia, jak też Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia, Serbia i Kosowo.

Savetodavni poslovni savet (Business Advisory Council – BAC) – Rada Doradcza Biznesu, to ciało doradcze pośredniczące w nawiązywaniu kontaktów zagranicznych między inwestorami i rządami państw Europy Południowo-Wschodniej. Deklaracja założycielska podpisana została w Skopje 11 XII 2002 r. Oprócz inwestorów międzynarodowych i przedstawicieli świata biznesu z ponad dwudziestu bez mała państw, porozumienie to podpisały rządy Albanii, Mołdawii, Rumunii, Turcji, także Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Czarnogóry, Serbii i Kosowa.

Mreža za javno – privatno partnerstvo u jugoistočnoj Evropi (SEE Public Private Partnership Network – SEEPNN) – Sieć Partnerstwa Publiczno-Prywatnego Europy Południowo-Wschodniej, która zajmuje się koordynacją wymiany wiedzy i doświadczeń w zakresie projektowania i budowania infrastruktury w południowo-wschodniej części Europy założona została w Sarajewie 25 IX 2009 r. przez ministrów infrastruktury takich państw jak: Albania, Rumunia, Turcja oraz Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Czarnogóry, Macedonii, Serbii i Kosowa.

Kolejną zawiązaną Siecią Regionalną, tym razem z udziałem tylko Albanii, Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Czarnogóry, Macedonii i Serbii, jest Regionalna mreža nacionalnih agencija za promociju investicija (Regional Network of National Investment Promotion Agencies in SEE – RNIPA) – Sieć Krajowych Agencji Promocji Inwestycji, która za główny cel współpracy obrała sobie działania na rzecz osiągnięcia postępu w zakresie inwestycji w państwach regionu. W zainteresowaniu państw tworzących wspomnianą Sieć znalazło się też prowadzenie aktywnej współpracy ekonomicznej. Protokół w tej sprawie podpisano w Wiedniu 8 VI 2009 r.

Siecią regionalną o bardzo zbliżonym celu zasadzającym się w głównej mierze na wspieraniu reform gospodarczych w regionie oraz wzmocnieniu konkuren-

---

⁸ Porozumienia to weszło w życie od 26 VII 2007 r. Jak pisze Jan Muś „handel w ramach CEFTA rozwija się, choć – paradoksalnie – liczba barier handlowych rośnie. Brak woli politycznej do tego, aby koordynować działania poszczególnych państw, sprawia, że porozumienie o wolnym handlu nie zawsze jest przestrzegane, a realizacja idei Regionalnego Obszaru Gospodarczego na Bałkanach – jednego z kluczowych elementów Procesu Berlińskiego – może napotkać istotne przeszkody”. J. Muś, *CEFTA: rozwój i bariery w handlu zagranicznym*, „Komentarze IES”, nr 76(76/2019) [7 XI 2019], <https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2020/08/ies-komentarze-76-76-2019-1.pdf> (11 VI 2021).

⁹ Dla Serbii weszło w życie od 24 X 2007 r.

cyjności gospodarek krajowych, było utworzenie w 2007 r. podczas Regionalnej Konferencji ds. reform gospodarczych w regionie Europy Południowo-Wschodniej, Regionalnej sieci donosilaca ekonomiskih politika (SEE Regional Network of Policy makers – IFC) – Regionalna Sieć Decydentów Polityki Gospodarczej, którą tworzą obok Albanii, Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia i Serbia.

Prócz zawiązywania Sieci dostrzega się żywe zainteresowanie państw nas interesujących (czytaj: państw poługosłowiańskich) współpracą w ramach licznych Inicjatyw. Przykładem czego może być Inicjativa za elektronsku jugoistočnu Evropu Plus (e-SEE Plus initiative) – Inicjativa na rzecz Elektronicznej Europy Południowo-Wschodniej Plus, mająca na celu integrowanie reform w państwach Europy Południowo-Wschodniej i adoptowanie ich do globalnej ekonomii opartej na wiedzy i zbudowaniu w tej części Europy społeczeństwa informacyjnego¹⁰. Jej zawiązanie stało się możliwe za przyczyną podpisania 29 X 2007 r. w Sarajewie SEE Agenda+ przez ministrów ds. rozwoju społeczeństwa informacyjnego Albanii, Rumunii oraz Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Macedonii, Serbii i Kosowa.

Kolejną Inicjatywą świadczącą o zainteresowaniu państw tego typu współpracą była Inicjativa za razvoj široko-pasne infrastrukture u jugoistočnoj Evropi (b-SEE) – Inicjativa na rzecz rozwoju infrastruktury szerokopasmowej w Europie Południowo-Wschodniej, która skupiła, obok takich państw jak Albania, Mołdawia, Rumunia, także Bośnię i Hercegowinę, Chorwację, Czarnogórę, Macedonię, Serbię i Kosowo. Protokół w tej sprawie podpisano w Salonikach w 2005 r. podczas konferencji z udziałem ministrów państw tym zainteresowanych.

Forum sindiklanih organiacija u jugoistočnoj Evropi (SEE Trade Union Forum – SEETUF) – Forum Organizacji Związków Zawodowych Europy Południowo-Wschodniej, które zajmuje się promowaniem reform socjalnych i ekonomicznych w regionie, powstało w 1999 r. W jego składzie odnotowujemy udział Albanii i Bułgarii, jak też Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Czarnogóry, Macedonii, Serbii i Kosowa.

Kolejnym przykładem świadczącym o zainteresowaniu „tematyczną” współpracą jest Centar za saradnju posolodavaca Jadranskog regiona (CEPOJAR) (Adriatic Region Employers Centre – AREC) – Centrum Współpracy Regionu Adriatyckiego, które utworzone zostało 27 III 2008 r.¹¹ i zajmuje się w głównej mierze współpracą pracodawców w zakresie promowania projektów, wymianą myśli i wiedzy pomiędzy partnerami w regionie.

¹⁰ Obecnie coraz bardziej zwraca się uwagę na znaczenie informacji, technologii informacyjnych i komunikacyjnych (czytaj: komunikacja elektroniczna) w gospodarce, administracji publicznej oraz w życiu codziennym każdego człowieka, patrz: *Encyklopedia zagadnień międzynarodowych*, red. E. Cała-Wacinkiewicz, R. Podgórska, D. Wacinkiewicz, Warszawa 2011, s. 545, patrz też: J. Papińska-Kacperek, *Spoleczeństwo informacyjne*, Warszawa 2008, passim.

¹¹ Wtedy też uchwalono Statut.

Centrum świadczącym o zainteresowaniu państw poługosłowiańskich tego typu współpracą jest Centar javnih službi za zapošljavanje i socijalnu politiku (SEE Employment and Social Policy Network – SEESPAN) – Centrum służb publicznych ds. zatrudnienia w państwach Europy Południowo-Wschodniej, które założone zostało na podstawie podpisanego Protokołu w 2006 r. w Sofii¹². W szczególnym zainteresowaniu utworzonego Centrum była wymiana informacji i doświadczeń dotyczących usług oferowanych przez pracodawców oraz ich relacje z osobami niezatrudnionymi. W jego składzie znalazły się obok Bułgarii, Rumunii i Turcji także Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia, Serbia, wyjątkowo, co należy do rzadkości, tym razem także i Słowenia¹³.

Regionalna mreža za zapošljavanje i socijalnu politiku (SEE Employment and Social Policy Network – SEESPAN) – Regionalna Sieć do spraw zatrudnienia i polityki społecznej, założona została w oparciu o ustalenia wypracowane w Budwie w 2007 r. podczas spotkania ministrów państw tym zainteresowanych¹⁴. Wśród nich znalazły się obok Albanii, Bułgarii, Rumunii, Mołdawii, także Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra, Serbia i Kosowo.

Asocijacija balkanskih privrednih komora (Association of Balkan Chambers) – Stowarzyszenie Bałkańskich Izb Handlowych, przyjmując za główny cel zachęcanie do współpracy gospodarczej na Bałkanach, zostało założone w 1994 r. Do tego Stowarzyszenia przystąpiły obok Albanii, Bułgarii, Grecji, Rumunii i Turcji tylko trzy państwa poługosłowiańskie: Czarnogóra, Macedonia i Serbia.

Mreža poslovnih žena u jugostočnoj Evropi (SEE Women Entrepreneur Network) – Sieć kobiet biznesu w Europie Południowo-Wschodniej, założona została w celu politycznego wsparcia równouprawnienia kobiet i mężczyzn w tej części Europy. Do Sieci przystąpiły oprócz Albanii, Bułgarii, Grecji, Mołdawii, Rumunii, Turcji także Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Macedonia, Serbia i Kosowo.

Zdrastvena mreža jugostočne Evrope (SEE Health Network – SEEHN) – Sieć do spraw polityki zdrowotnej w państwach Europy Południowo-Wschodniej to polityczne forum zajmujące się koordynacją, implementacją i ewaluacją postanowień wyrażonych w regionalnych projektach traktujących w kwestii rozwoju polityki zdrowotnej, jak też dystrybucją usług medycznych. Sieć ta utworzona została we wrześniu 2001 r. w Dubrowniku¹⁵. Jej członkami zostały obok Albanii, Bułgarii, Mołdawii i Rumunii także Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra i Serbia.

Wolę współpracy w zakresie współpracy rozwoju *stricte* ekonomicznego i gospodarczego w regionie, przejawia utworzona Regionalna stalna radna grupa za ruralni razvoj (Regional Rural Development Standing Working Group – RRDSWG) –

¹² W maju 2007 r. podczas Konferencji w Belgradzie wyznaczone zostały kierunki współpracy.

¹³ Przypadek Słowenii biorącej udział w omawianych formach współpracy należy do wyjątku.

¹⁴ Pomysłowi zawiązania tej Sieci odnaleźć można w tzw. Procesie Bukaresztańskim (*Bukareštanski proces*).

¹⁵ Wtedy podpisano dokument o polityce zdrowotnej.

Regionalna Stała Grupa Robocza do spraw Rozwoju Obszarów Wiejskich, której założenie oparte zostało na postanowieniach Lajpcyńskiego foruma za agrarną politykę (do spraw polityki rolnej) z 2004 i 2005 r. i tworzą ją obok Albanii, Bułgarii i Rumunii także Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia, Serbia i Kosowo. Są to państwa, których połączył jeden cel – wzmocnienie współpracy w dziedzinie rolnictwa, żywności, a nade wszystko, rozwoju ekonomicznego obszarów wiejskich.

Jak wynika z powyżej przeprowadzonej analizy, największe zaangażowanie, współpracując z innymi państwami Europy Południowo-Wschodniej w zakresie „tematycznej” współpracy dotyczącej rozwoju gospodarczego i społecznego, przejawiają: Bośnia i Hercegowina, Macedonia i Czarnogóra, Serbia, Kosowo i Chorwacja. Natomiast, co zwraca szczególną uwagę, tylko w jednym przypadku odnajdujemy zainteresowanie Słowenii taką współpracą, która, jak się zdaje, będąc samodzielnym państwem od 25 VI 1991 r., o wiele chętniej nawiązywała współpracę z państwami spoza kręgu poługosłowiańskiego.

Współpraca „tematyczna” z udziałem państw poługosłowiańskich w zakresie energetyki i infrastruktury

O aktywności państw poługosłowiańskich, krótko po ogłoszeniu przez nie aktu niepodległości, świadczy także ich zaangażowanie we współpracę „tematyczną” w zakresie energetyki i infrastruktury. W kontekście prowadzonych rozważań warto zwrócić uwagę na choć niektóre z nich.

Energetska zajednica (Energy Community) – Wspólnota Energetyczna zawiązana wokół celu o kluczowym znaczeniu – integracji regionalnej i rynku energii elektrycznej i gazu UE, która utworzona została na podstawie Umowy o wspólnocie energetycznej podpisanej w Atenach 27 X 2005 r.¹⁶ W jej skład, oprócz Albanii, Mołdawii, wchodzi: Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia, Serbia, Kosowo. W jej składzie warto też odnotować obecność przedstawicieli Unii Europejskiej.

Transportna opservatorija u jugoistočnoj Evropi (SEE Transport Observatory – SEETO) Transportna zajednica (Transport Community) – Obserwatorium transportu w Europie Południowo-Wschodniej założone w 2004 r.¹⁷, które za swój główny cel wyznaczyło sobie współpracę w dziedzinie rozwoju regionalnej infrastruktury w zakresie komunikacji zintegrowanej z europejskimi korytarzami

¹⁶ Weszło w życie 1 VII 2006 r.

¹⁷ Protokół ustaleń w sprawie podstawowej sieci transportowej Bałkanów Zachodnich (REBIS), podpisano w czerwcu 2004 r.

komunikacyjnymi, skupiło prócz Albanii, Bośnię i Hercegowinę, Chorwację, Czarnogórę, Macedonię, Serbię, Kosowo. Ze względu na to, że eksplikowany przez Obserwatorium cel dotyczy wymiaru europejskiego (czytaj: Unii Europejskiej), w jego składzie odnotowuje swą obecność, co w żadnym razie nie może dziwić, także Komisja Europejska.

Integracja Europy Południowo-Wschodniej z wewnętrznym rynkiem lotniczym Unii Europejskiej okazała się być w żywym zainteresowaniu nie tylko państw Unii Europejskiej, Islandii, ale także Albanii, Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Czarnogóry, Macedonii, Serbii i Kosowa. Stąd też w czerwcu 2006 r. w oparciu o podpisane Porozumienie ustanawiające Europejską Wspólną Przestrzeń Lotniczą zawarto Sporazum o zajedničkom vazduhoplovnom području (European Common Aviation Area Agreement – ECAA) – Umowa o wspólnym obszarze lotniczym.

Zaangażowanie we współpracę wraz z Albanią i Turcją, Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Czarnogóry, Macedonii, Serbii, Kosowa odnajdujemy także w założonej 11 VI 2007 r.¹⁸. Regionalnej Sieci Akcesyjnej w dziedzinie środowiska (Regionalna mreža pristupanje u oblasti životne sredine (Regional Environmental Network for Accession – RENA), która aspiruje do przygotowania państw regionu Europy Południowo-Wschodniej do przyjęcia *acquis communautaire*¹⁹ szczególnie w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego.

Międzynarodna komisja za sliv reke Save (International Sava River Basin Commission) – Międzynarodowa Komisja do spraw dorzecza rzeki Sawy, założona została w lipcu 2005 r. Sygnatariuszami tej Umowy Ramowej były: Słowenia, Chorwacja, Bośnia i Hercegowina i SR Jugosławia (czytaj: Serbia i Czarnogóra). Jej głównym celem było wdrożenie Umowy ramowej dla dorzecza rzeki Sawy, opracowanie planu działań i przyjęcie niezbędnych aktów prawnych oraz protokołów towarzyszących.

Za szczególnie istotne, jak się zdaje, zważywszy na jugosłowiańskie tradycje samorządowe, jest założenie w 2001 r. pod auspicjami Paktu Stabilności dla Europy Południowo-Wschodniej i Rady Europy, Sieci Stowarzyszeń Samorządowych (Mreža asocijacija lokalne uprave; Network of Associations of Local Authorities of SEE – NALAS). W tym przypadku ważne podkreślenia jest udział aż 15 stowarzyszeń z krajów Bałkanów Zachodnich²⁰, Bułgarii, Mołdawii, Rumunii, Słowenii

¹⁸ Ministrowie ochrony środowiska państw regionu podjęli decyzję o utworzeniu Regionalnej Sieci o takim charakterze.

¹⁹ „Dorobek prawny Wspólnoty Europejskiej, na który składają się ich prawny porządek i zasady oraz orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji. Każde państwo członkowskie oraz przystępujące do niej musi przyjąć *acquis communautaire* do akceptacji”, patrz: *Słownik Unii Europejskiej*, red. E. Stadtmüller, Wrocław 2003, s. 7.

²⁰ Ta kontrowersyjna nazwa – to przyjęte w Unii Europejskiej określenie dla 6 państw Europy Południowo-Wschodniej (Republiki Albanii, Bośni i Hercegowiny, Czarnogóry, Republiki

i Turcji. W sumie w jej skład weszło 400 samorządów. Za priorytet współpracy w ramach tej Sieci ustalono promowanie procesu decentralizacji, jednocześnie podkreślając znaczenie współpracy z organami władzy szczebla centralnego poszczególnych państw, jak też organizacjami międzynarodowymi.

Tak więc i w tym przypadku wyraźnie daje się zauważyć aktywność wszystkich bez mała państw pojugosłowiańskich przy sporadycznym tylko udziale Słowenii. Zauważalna jest jednak niezmienna aktywność Albanii, która zaznacza swą obecność we wszystkich tu omawianych „tematycznych” formach współpracy.

Współpraca „tematyczna” z udziałem państw pojugosłowiańskich w zakresie bezpieczeństwa

Dla branych pod uwagę państw pojugosłowiańskich, w których nierzadko dążeniom niepodległościowym towarzyszyły konflikty zbrojne²¹, kwestie bezpieczeństwa²² są szczególnie istotne. Tak więc wszelkie inicjatywy współpracy nacelowane na ochronę bezpieczeństwa państwa posiadają, poza wszystkim, znaczenie bardzo ważne dla nich samych jak też dla całego regionu. W tym względzie na uwagę zasługuje zainicjowana już w 1996 r. przez Albanie, Bośnię i Hercegowinę, Bułgarię, Chorwację, Czarnogórę, Grecję, Rumunię, Serbię, Turcję, Ukrainę, Włochy, Gruzję i Mołdawię²³ w celu promowania wzajemnego zrozumienia i współpracy polityczno-wojskowej, wzmocnienia stabilności i bezpieczeństwa w Europie – Współpraca ministrów obrony państw Europy Południowo-Wschodniej (Saradnja ministra odbrane zemalja jugoistične Evrope (South East Defence Ministerial – SEDM). Od 2004 r. działa też Forum za pomoć zemljama jugoistočne Evrope (SEE Clearinghouse – SEEC) – Forum pomocy państwom Europy Południowo-Wschodniej, w skład którego wchodzi obok Albanii, Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia i Serbia, których połączył cel wspólny: pomoc państwom Europy Południowo-Wschodniej kandydującym do NATO, chcąc tym samym umożliwić im jak najszybsze przystąpienie do integracji euroatlantyckiej.

Serbii, Republiki Macedonii Północnej i Republiki Kosowa) objętych polityką rozszerzenia, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/balkany-zachodnie> (17 VI 2021), patrz też: Commission of the EU: *Raport – Prospects for the development of regional cooperation of the former Yugoslavia and what the Community could do to Foster such cooperation*, Brussels, 14 II 1996, SEC(96)252 final, s. 6, <http://aei.pitt.edu/3975/1/3975.pdf> (25 VI 2021).

²¹ Przypadek Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Kosowa.

²² Więcej patrz: D. Đukanović, D. Kekić, *Začeci regionlane saradnje država jugoistočne Evrope u oblasti odbrane*, [w:] *Aktualne pitanja iz međunarodnih odnosa: bezbednost, pravo, privreda, politika, religija*, red. N. Jeftić, Beograd 2008, ss. 149-164.

²³ Gruzja i Mołdawia mają tu status obserwatora.

Zbliżony cel, którym było usprawnienie współpracy w zakresie integracji euroatlantyckiej od 2003 r. połączył, w ramach Amerykańsko-jadrańsko-powelja (The United States Adriatic Charter) – Karty Amerykańsko-adriatyckiej Albanii, Bośni i Hercegowiny, Czarnogórę, Macedonię, Serbię i Słowenię²⁴. Inicjatywa za prewencji i spremnost za delovanje u slučaju katastrofa u jugoistočnoj Evropi (Disaster Preparedness and Prevention Initiative for SEE-DPP) – Inicjatywa na rzecz zapobiegania katastrofom i gotowości na wypadek katastrof w Europie Południowo-Wschodniej – to kolejny przejaw aktywności państw omawianego kręgu. Obok Albanii, Bułgarii, Mołdawii, Rumunii, Turcji są zaangażowane także: Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia, Serbia i Słowenia. Państwa współpracujące w ramach tej Inicjatywy, 24 X 2007 r. w Zagrzebiu podpisując Protokół zawierający instytucjonalne ramy funkcjonowania, zgodziły się na wypracowanie regionalnych ram krajowych programów i projektów w kwestii zapobiegania i reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy spowodowane przez człowieka.

O szczególnym znaczeniu jest, jak się zdaje, Centar za saradnju u oblasti bezbednosti (Centre for Security Cooperation – RACVIAC) – Centrum do współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa, które zostało utworzone dzięki podpisaniu 14 IV 2010 r. Nowego Porozumienia o RACIVAC, chodziło o realizację wyznaczonej misji, istotą której jest wypracowanie platformy dialogu w kwestiach bezpieczeństwa w Europie Południowo-Wschodniej. W Centrum tym współpracują prócz Albanii, Grecji, Turcji także Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia i Serbia.

Także i ten omawiany wyżej zakres współpracy „tematycznej” ujawnia zainteresowanie państw poługosłowiańskich, *per analogiam* jak we wcześniejszych ustaleniach ze słabą tylko aktywnością Słowenii. I w tym przypadku Albania współpracująca z państwami poługosłowiańskimi jak i spoza kręgu jugosłowiańskiego odnotowuje swój stały, aktywny udział.

Współpraca „tematyczna” z udziałem państw poługosłowiańskich w zakresie sądownictwa i spraw wewnętrznych

Oprócz zainteresowania wzajemną współpracą w sprawach czy to rozwoju gospodarczego i społecznego, czy energetyki i infrastruktury, czy też bezpieczeństwa, państwa nas interesujące przejawiają znaczne zaangażowanie w sprawy sądow-

---

²⁴ Słowenia i Serbia tylko niekiedy biorą udział, co każdorazowo poprzedzone jest zaproszeniem ze strony ministrów spraw zagranicznych Albanii, Chorwacji i Macedonii.

nictwa, przejawiają też żywe zainteresowanie sprawami wewnętrznymi²⁵. Wśród licznych form asocjacji znajdują się np.: Sieci, czego przykładem może być Mreža žena policijskih službenika (Women Police Officer Network – WPON) – Sieć policjantek z udziałem takich państw jak Albania, Bułgaria, Mołdawia, Rumunia, a także Bośnia i Hercegowina²⁶, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia i Serbia, której głównym celem jest łączenie funkcjonariuszek policji ze szczególnym zwróceniem uwagi na ich rozwój kariery, równość płci, poszanowanie statusu i roli kobiet wykonujących ten zawód.

Innym przykładem Sieci w temacie nas interesującym w tej części rozważań jest założona w 2005 r. Mreža javnih tužilaca Zapadnog Balkana (Western Balkans Prosecutor Network – PROSECO) – Sieć prokuratorów Bałkanów Zachodnich²⁷, w której współpracują Albania, Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia i Serbia.

Wśród wielu inicjatyw regionalnych na uwagę zasługują nadto: Regionalna inicjatywa za migracije, azil i izbeglice (Migration, Asylum and Refugees Regional Initiative – MARRI) – Regionalna inicjatywa na rzecz migracji, azylu i uchodźców, założona w 2004 r. przez Albanie, Bośnię i Hercegowinę, Chorwację, Czarnogórę, Macedonię i Serbię. W tym przypadku chodzi o „zarządzanie” zgodnie ze standardami europejskimi: migracjami i granicami, azylem i wizami.

Wśród Inicjatyw, nadto zwraca uwagę np.: Regionalna inicjatywa za borbu protiv korupcije (Regional Anti-Corruption Initiative – RAI) – Regionalna inicjatywa do walki z korupcją, która począwszy od 2000 r. skupia wokół wspólnego celu, którego istotą jest intensywna regionalna współpraca w walce z korupcją, w szczególności opracowanie i wdrożenie kompleksowej, regionalnej strategii antykorupcyjnej, oprócz Albanii, Bułgarii, Mołdawii, Rumunii także Bośnię i Hercegowinę, Chorwację, Czarnogórę, Macedonię, Serbię i mającej status obserwatora – UNMIK²⁸. Regionalni centr za borbu protiv prekograničnog kriminala (Regional Centre for Combating Trans-border Crime – SECI) – Regionalne Centrum Zwalczania Przestępczości Transgranicznej to regionalna współpraca wielu państw także spoza kręgu państw nas szczególnie interesujących. Obok Albanii, Bułgarii, Mołdawii, Rumunii, Węgier, Turcji, ale również Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Czarnogóry, Słowenii, Macedonii, Serbii, partnerami są nadto Austria, Czechy, Liechtenstein, Szwajcaria²⁹. I w tym przypadku zwraca

²⁵ Patrz więcej: D. Đukanović, G. Nikolić, *Saradnja država jugoistočne Evrope u oblasti unutrašnjih poslova i pravosuđa*, „Nauka, bezbednost, policija” 2008, vol. XIII, broj. 1, s. 37-53.

²⁶ Oddzielnie Republika Serbska Bośni i Hercegowiny.

²⁷ Patrz: uwaga jak w przypisie nr 15.

²⁸ United Nations Interim Administration Mission in Kosovo – Misja Tymczasowej Administracji ONZ w Kosowie utworzona na mocy rezolucji S/RES/1244 Rady Bezpieczeństwa z 10 VI 1999 r., <http://unimik.unimissions.org> (18 VI 2021).

²⁹ Oprócz tego 14 państw posiada status obserwatora.

uwagę wyznaczony przez to Centrum cel, którym jest współpraca regionalna na poziomie operacyjnym pomiędzy służbami policyjnymi i celnymi w regionie, wymiana danych, wspólne prowadzenie śledztw i karanie przestępczości transgranicznej, zajmującej się wdrażaniem wszelkich regulacji w tym zakresie. O tym jak ważny jest to cel może świadczyć ilość państw tym zainteresowanych, są tu także państwa, co szczególnie zwraca uwagę, spoza Europy Południowo-Wschodniej. Warto zauważyć, iż Porozumienie o współpracy w tej sprawie zostało podpisane w Bukareszcie w 1999 r., a dopiero dziesięć lat później, w grudniu 2009 r. podpisana została Konwencja o Centru za srodoenie prawa u jugoistočnoj Evropi (Convention on Southeast European Law Enforcement Centre SELCE) – Konwencja o organach ścigania w Europie Południowo-Wschodniej.

Kolejną Konwencją, mającą duże znaczenie dla państw omawianego region, była podpisana w Wiedniu w 2006 r. przez Albaniją, Bułgarię, Mołdawię, Rumunię oraz Bośnię i Hercegowinę, Czarnogórę, Macedonię i Serbię, Konwencja o policyjskiej saradnji u jugoistočnoj Evropi (Secretariat of South East Europe Police Cooperation Convention) – Konwencja o współpracy policyjskiej w Europie Południowo-Wschodniej, której celem była poprawa współpracy w zakresie sądownictwa i tej związanej ze wspólnymi przedsięwzięciami znajdującymi się w gestii policji państw w Europie Południowo-Wschodniej.

Warto też zwrócić uwagę na założone w Puli w 2002 r.³⁰ Asocjacje šefova policije u jugoistočne Evropi (SEE Police Chiefs' Association – SEPICA)³¹ – Stowarzyszenie Szefów Policji w państwach Europy Południowo-Wschodniej. I w tym przypadku na szczególną uwagę zasługuje udział zaangażowanych w nim państw. Bowiem obok takich państw regionu jak Albania, Bośnia i Hercegowina (w tym także Republika Serbska z Bośni i Hercegowiny), Bułgaria, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia, Serbia, jak też, co może zdumiewać państwo pozaeuropejskie – Kanada. Celem Stowarzyszenia, o którym mowa, jest pomoc w przeprowadzeniu reformy sił policyjnych w państwach Europy Południowo-Wschodniej oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w państwach tego newralgicznego regionu.

Biorąc pod uwagę powyższe, zauważa się aktywność nas interesujących państw pojugosłowiańskich ponownie z nieznacznym tylko udziałem Słowenii, jednak przy wciąż niestracającej pozycji liderki – Albanii, która zaznacza swą obecność niemal w każdym zakresie „tematycznej” współpracy.

³⁰ Dopiero w roku 2007 uchwalono Statut.

³¹ Więcej patrz: S. Đorđević, *Policijska saradnja u državama jugoistočne Evrope*, [w:] *Srbija i regionalna saradnja*, red. D. Đukanović, S. Knezović, Beograd 2010, s. 225.

Współpraca „tematyczna” z udziałem państw poługosłowiańskich w zakresie budowania zasobów ludzkich

Co się zaś tyczy aktywności nas interesujących państw w zakresie „tematu” – budowania zasobów ludzkich, na szczególną uwagę zasługuje Inicjatywa za reformu obrazowania (Education Reform Initiative of SEE – ERI SEE)³² – Inicjatywa do spraw reform w zakresie edukacji, która połączyła wokół wspólnego celu Albanie, Bułgarię, Mołdawię, Rumunię, także Bośnię i Hercegowinę, Chorwację, Czarnogórę, Macedonię, Serbię i Kosowo. Poprawa współpracy m.in. w zakresie edukacji, prowadzenia badań, spraw młodzieży, pomocy w przygotowaniach do włączenia się do programów unijnych, a przede wszystkim do Lifelong Learning Programme (LLP)³³ to kwestie o kluczowym znaczeniu dla współpracujących w ramach tej Inicjatywy państw.

Regionalna škola za javnu administraciju (Regional School of Public Administration – ReSPA) – Regionalna Szkoła Administracji Publicznej, której celem jest wzmocnienie zdolności administracyjnych w zakresie integracji europejskiej, rozwoju zasobów ludzkich zgodnie z zasadami tzw. Europejskiej przestrzeni administracji³⁴. Protokół o współpracy między Albanią, Bośnią i Hercegowiną, Chorwacją, Czarnogórą, Macedonią, Serbią i UNMIK/Kosowo został podpisany z udziałem ministrów tych państw w Brukseli 2 V 2006 r.

Centar za preduzetničko obrazovanje u jugoistočnoj Evropi (South East European Centre for Entrepreneurial Learning – SEECCEL) – Centrum Edukacji Przedsiębiorczości powstało w lipcu 2009 r. W jego ramach współpracowały obok Albanii i Turcji także Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia, Serbia, UNMIK/Kosowo. Priorytetem tej współpracy było wspieranie państw regionu w dostosowaniu polityk i praktyk w dziedzinie ustawicznego kształcenia (czytaj: „uczenie się przez całe życie”), jak też przedsiębiorczości, dostosowując je do wyznaczonych przez Unię Europejską standardów w tym zakresie. Wcale niebagatelne znaczenie dla zawiązania tej współpracy miało wdrożenie Karty Małych i Średnich Przedsiębiorstw³⁵.

Jak z powyższego wynika, państwa poługosłowiańskie angażują się we wzajemną „tematyczną” współpracę także w zakresie budowania zasobów ludzkich. W analizowanych przykładach tej „tematycznej” współpracy nie dostrzega się jednak udziału Słowenii, wciąż jednak Albania wykazuje niesłabnące angażowanie się i w ten zakres współpracy.

³² Protokół w sprawie założenia podpisany został w 2003 r. w Tiranie.

³³ „Uczenie się przez całe życie” – to program, który został zainicjowany w 2007 r. przez Komisję Europejską.

³⁴ D. Lopandić, J. Kronja, *Regionalne initiative...*, *op.cit.*, s. 308, parz też: J. Minić, J. Kronja, *Regionalna saradnja za razvoj evropsku integraciju*, Evropski pokret Srbije, Beograd 2007, *passim*.

³⁵ D. Lopandić, J. Kronja, *Regionalne...*, *op.cit.*, s. 308.

Konkluzje

W kontekście przeprowadzonej analizy warto przypomnieć, że Proces współpracy w Europie Południowo-Wschodniej (Proces saradnje u jugoistočnoj Evropi – PSJIE) rozpoczął się z dniem 6 VII 1996 r., jeszcze w latach 90. XX w., zatem bardzo szybko, tuż po ogłoszeniu aktów niepodległości przez poszczególne państwa pojugosłowiańskie. Wtedy Proces ten zainaugurowany został przez państwo spoza kręgu pojugosłowiańskiego – Albanię³⁶, która, jak wynika z przeprowadzonej analizy, brała udział w niemal wszystkich tu opisywanych „tematycznych” zakresach współpracy z udziałem państw pojugosłowiańskich, z których najaktywniejszymi okazały się być: Bośnia i Hercegowina³⁷, Czarnogóra, Macedonia³⁸, Chorwacja³⁹, Serbia i Kosowo⁴⁰. Najslabszą aktywność wykazała Słowenia.

Współpraca „tematyczna”, w którą angażują się państwa pojugosłowiańskie to niewątpliwie przejaw prowadzenia przez nie polityki zagranicznej, w tym przypadku nakierowanej na współpracę międzynarodową (czytaj: regionalną) zawiązywaną między państwami zmagającymi się z podobnymi problemami i wyzwaniem, przed którymi przyszło im stanąć. Prócz wielu innych, niemniej ważnych, o kluczowym dla nich, jak sadzę, znaczeniu, wyzwaniami są: integracja europejska⁴¹ oraz integracja euroatlantycka. Zanim jednak to nastąpi, uprzednio, państwa te muszą sprostać, co oczywiste, stawianym wymaganiom i dopiero po spełnieniu określonych kryteriów⁴², cel włączenia do Unii Europejskiej czy NATO może być osiągnięty. Jak się okazuje nie jest to wcale takie łatwe, zważywszy na skutki przeszłości tych państw, które są niezwykle trudne do przezwyciężenia.

---

³⁶ O. Anastasalis, V. Bojicic-Dzelikovic, *Balkan regional cooperation and European integration*, London 2002, s. 58-59, patrz też: D. Lopandić, *Regional Cooperation in South Eastern Europe, European Movement in Serbia*, Beograd 2002, passim, patrz też: N. Beširević, *Odnos Europske Unije prema prostoru bivše Jugoslavije od 1990. godine do danas*, [w:] *Politički sustav Europske Unije i europeizacija hrvatske politike*, red. D. Grubiša, N. Beširević, H. Špehar, Zagreb 2012, s. 31 i dalsze.

³⁷ *Ibidem*, s. 60-62.

³⁸ *Ibidem*, s. 68-69.

³⁹ *Ibidem*, s. 65-67.

⁴⁰ Patrz więcej: M. Strapáčová, *The position of the Western Balkan countries with regard to the independence of Kosovo*, [w:] *The Western Balkans: Lessons from the Past and Future Prospects - A View from the Danube Region*, red. I. Tarrósy, S. Milford, Pécs 2010, s. 69-84.

⁴¹ W tym przypadku należy podkreślić znaczenie Procesu Berlińskiego, który jest inicjatywą dyplomatyczną i ma na celu rewitalizację wielostronnych relacji pomiędzy państwami Bałkanów Zachodnich a niektórymi państwami Unii Europejskiej szczególnie w zakresie infrastruktury i gospodarki. T. Żornaczuk, *Proces berliński a integracja europejska Bałkanów Zachodnich*, https://www.pism.pl/publikacje/Proces_berlinski__a_integracja_europejska_Balkanow_Zachodnich (25 VI 2021).

⁴² Patrz np.: J. Simić, *Evrointegracije kao win-win proces za Evropsku uniju i Zapadni Balkan*, [w:] *Nova Evropa i njena periferija*, red. I. Vujačić, N. Beljinac, Beograd, 2015, s. 171-184.

Stąd też zasadna wydaje się wpięrow integracja w regionie oparta o współpracę „tematyczną”, tzw. „praca w podgrupach”, która dopiero może pozwolić na dobre przygotowanie do szerszej integracji zarówno tej europejskiej jak i tej euroatlantyckiej. Opiswane tu zakresy współpracy „tematycznej” dotyczą, jak się zdaje, jakże istotnych kwestii, zarówno tych dotyczących rozwoju ekonomicznego i gospodarczego (w tym energetycznego i infrastruktury), jak i społecznego (w tym szczególnie: bezpieczeństwa, sądownictwa i spraw wewnętrznych oraz budowania zasobów ludzkich). Wśród form zawiązywanej współpracy pomiędzy państwami, które znalazły się w szczególnym zainteresowaniu niniejszych rozważań, największą liczbę stanowiły tworzone regionalne Sieci Partnerstwa, wspólne Inicjatywy oraz Centra współpracy.

Konkludując, państwa pojugosłowiańskie stając się samodzielnymi podmiotami stosunków międzynarodowych przejawiały zainteresowanie w nawiązywaniu wzajemnej współpracy „tematycznej” w różnych zakresach. Od samego niemal początku samodzielnego funkcjonowania wchodziły w różnorakie alianse współpracy z udziałem nie tylko „samych siebie”, lecz także niektórych państw regionu Europy Południowo-Wschodniej, jak i tych spoza regionu. Warto też zauważyć, że choć nie wszystkie państwa o proveniencji jugosłowiańskiej w równej mierze aspirują do integracji europejskiej⁴³ i euroatlantyckiej (Słowenia i Chorwacja należą do UE⁴⁴ i do NATO, Czarnogóra, od 2017 r. jest członkiem NATO) to jednak, jak się okazuje, nie stanowi to przeszkody w angażowanie się w regionalną tzw. bliską „tematyczną” współpracę „po sąsiedzku”.

⁴³ Przypomnijmy, od 1 VII 2013 r. Chorwacja jest członkiem UE, oficjalnymi państwami kandydującymi są Czarnogóra, Republika Macedonii Północnej, Serbia, negocjacje akcesyjne rozpoczęto z Czarnogórą i Serbią (otwarto rozdziały akcesyjne), Bośnia i Hercegowina i Kosowo mają status potencjalnych państw kandydujących, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/pl/sheet/168/balkany-zachodnie> (18 VI 2021). Unia Europejska prowadzi politykę mającą na celu wsparcie stopniowej integracji państw Bałkanów Zachodnich z UE, świadczy o tym m.in.: aktualna Strategia dla Bałkanów Zachodnich Unii Europejskiej, która przedstawia nowe inicjatywy przewodnie oraz środki wsparcia dla ukierunkowanego na reformy regionu. Przedstawione zostały obszary wzmocnionej współpracy oraz zapewnienie dobrosąsiedzkich stosunków. Wśród 6 zgłoszonych inicjatyw przewodnich znajdują się: praworządność, zacieśnienie współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa i migracji za pomocą wspólnych zespołów dochodzeniowych i europejskiej sieci straży granicznej i straży przybrzeżnej, powiększenie unii energetycznej UE, obniżenie opłat roamingowych i rozwój łączy szerokopasmowych, patrz: *Strategia dla Bałkanów Zachodnich: UE przedstawia nowe inicjatywy przewodnie oraz środki wsparcia dla ukierunkowanego na reformy regionu*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/IP_18_561 (25 VI 2021).

⁴⁴ Patrz więcej: D. Jović, *Hrvatski referendum za članstvo u Evropskoj uniji i njegove posljedice za smanjeni Zapadni Balkan*, „Anali Hrvatskog politološkog društva” 2012, broj 9, s. 163-182, patrz też: S. Tatalović, *Uticao članstva u Evropskoj uniji na politiku Republike Hrvatske prema Zapadnom Balkanu*, [w:] *Nova Evropa i njena periferija*, red. I.Vujačić, N. Beljinac, Beograd 2015, s. 151-163.

Abstract

Ewa Bujwid-Kurek

Post-Yugoslav states – partnership in establishing „thematic” regional cooperation

The main research goal was to establish whether the states that emerged as a result of the decomposition of the Yugoslav federation, in the first period after „becoming independent”, were interested in establishing cooperation within joint regional projects. Moreover, which of them showed the greatest activity in this field, and which the least. In this regard, ‘thematic’ forms of regional cooperation in the fields of economic and social development, energy and infrastructure, security, judiciary and home affairs, building human resources were taken into account. As the analysis shows, the most popular was the partnership for economic and social development, in which the countries taken into account showed almost equal increased activity, except Slovenia which, as the analysis shows, was least interested in participation in such alliances. This topic is too little discussed especially in the Polish literature on the subject dedicated to hence, in my opinion, there is undoubtedly a need for in-depth political science in this area, reflection on these issues is of cognitive value both for the discipline of political science and administration, as well as security science.

The article was written mainly with the use of a research method appropriate for the discipline of political science and administration – the case study method

Keywords: post-Yugoslav states, South-Eastern Europe, „thematic” regional cooperation

References

- Anastasalis, O., Bojicic-Dzelikovic, V., *Balkan regional cooperation and European integration*, London 2002.
- Cała-Wacinkiewicz, E., Podgórzanska, R., Wacinkiewicz, D., *Encyklopedia zagadnień międzynarodowych*, Warszawa 2011.
- Đukanović, D., Knezović, S., *Srbija i regionalna saradnja*, Beograd 2010.
- Đukanović, D., Nikolić, G., *Saradnja država jugoistočne Evrope u oblasti unutrašnjih poslova i pravosuđa*, „Nauka, bezbednost, policija” 2008, vol. XIII, broj. 1.
- Goldstein, J.S., *International Relations*, New York 2004.

- Grubiša, D., Beširević, N., Špehar, H., *Politički sustav Europske Unije i europeizacija hrvatske politike*, Zagreb 2012.
- <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/pl/sheet/168/balkany-zachodnie>.
- <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/balkany-zachodnie>.
- Jeftić, N., *Aktualne pitanja iz međunarodnih odnosa: bezbednost, pravo, privreda, politika, religija*, Beograd 2008.
- Jović, D., *Hrvatski referendum za članstvo u Evropskoj uniji i njegove posljedice za smanjeni Zapadni Balkan*, „Anali Hrvatskog politološkog društva” 2012, broj 9. *Informacije o Strategiji razvoja Jugoistočne Evrope do 2020 godine (JIE2020)*, <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/meoi/Documents>.
- Lopandić, D., *Regional Cooperation in South Eastern Europe, European Movement in Serbia*, Beograd 2002
- Lopandić, D., Kronja, J., *Regionlane inicijative i multilateralna saradnja na Balkanu*, Beograd 2010.
- Minić, J., Kronja, J., *Regionalna saradnja za razvoj evropsku integraciju*, Evropski pokret Srbije, Beograd 2007.
- Muš, J., *CEFTA: rozwój i bariery w handlu zagranicznym*, „Komentarze IES”, nr 76(76/2019) [7 XI 2019], <https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2020/08/ies-komentarze-76-76-2019-1.pdf>.
- Olszewski, P., *Międzynarodowe stosunki polityczne. Zarys Wykładów*, Warszawa 2010.
- Papińska-Kacperek, J., *Spółeczeństwo informacyjne*, Warszawa 2008.
- Pentland, Ch., *International Theory and European Integration*, London 1973.
- Raport – Prospects for the development of regional cooperation of the former Yugoslavia and what the Community could do to Foster such cooperation*, Brussels, 14 II 1996, SEC (96)252 final, <http://aei.pitt.edu/3975/1/3975.pdf>.
- Regional Cooperation Council (RCC) Strategy and Work Programme 2011-2013*, Sarajevo [17 VI 2010], <https://www.rcc.int/admin/files/docs/reports/RCC-Strategy-and-Work-Programme-2011-13-text.pdf>.
- Rezolucja S/RES/1244 Rady Bezpieczeństwa z 10 czerwca 1999 r.*, <https://www.unimik.unimissions.org>.
- Stadtmüller, E., *Słownik Unii Europejskiej*, Wrocław 2003.
- Strategia dla Bałkanów Zachodnich: UE przedstawia nowe inicjatywy przewodnie oraz środki wsparcia dla ukierunkowanego na reformy regionu*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/IP_18_561.
- Tarrósy, I., Milford, S., *The Western Balkans: Lessons from the Past and Future Prospects- A View from the Danube Region*, Pécs 2010.
- Vujačić, I., Beljinac, N., *Nova Evropa i njena periferija*, Beograd 2015.
- Żornaczuk, T., *Proces berliński a integracja europejska Bałkanów Zachodnich*, https://www.pism.pl/publikacje/Proces_berlinski_a_integracja_europejska_Balkanow_Zachodnich.

Ewa Bujwid-Kurek, prof. dr hab. politologii, profesor w Katedrze Filozofii Polityki w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego. ORCID: 0000-0001-7634-828X